

АСПЕКТИ НЕПРЯМОГО ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

доц. Іванова Т.І., студент Марочко С.С.

Зовнішня торгівля розвивається нині в умовах прискорення процесу глобалізації світового економічного розвитку. Основними передумовами цього процесу є вільний рух через кордони країн світу мобільних факторів виробництва, товарів і послуг. Завдяки дії цих факторів відкриваються значні можливості щодо використання переваг глобалізації, прискорення соціально-економічного розвитку та вирішення низки назрілих проблем.

Як у світовій, так і у вітчизняній економічній теорії та практиці загально визнаним фактом є те, що зовнішня торгівля наразі є важливим макроекономічним чинником розвитку сучасних економік. Переконливим аргументом вигідності трансграничного товарообміну є його випереджальне (майже удвічі) зростання порівняно зі світовим ВВП за останні роки.

Україна, використовуючи сприятливу світову кон'юнктуру, рішуче вступила на світові товарні ринки. Однак, економіка України характеризується досить високим рівнем відкритості: зовнішньоторговельна квота країни останніми роками перевищила 100%. Так у 2008 р. експорт склав 46,83% ВВП, а імпорт – 54,90%, що свідчить про високу залежність економіки від світових торговельних процесів.

В економічній літературі дослідженню особливостей експорту та імпорту, а також їхній ролі при формуванні траєкторії розвитку національної економіки присвячено багато робіт. Дане питання було досить добре розкрито такими вітчизняними вченими-економістами як Бондарем Р., Єлейко І., Дударем Т., Лазерником Л., Мазуром М., Мельник Т., Скібицьким О., Луцьким М. та ін. Проте, аспектам непрямого впливу на трансформацію українського виробництва присвячено недостатньо уваги.

З цієї позиції, дослідженню підлягає не тільки явний (прямий) ефект від проведення експортно-імпортних операцій (який, власне, і враховується в офіційній статистиці та лягає в основу планування подальшої політики здійснення зовнішньоторговельних операцій), але

й оцінка опосередкованого впливу (зокрема, впливу на зміну (збільшення або зменшення) ділової активності суб'єктів господарювання в економіці), неврахування якої призводить до ухвалення нерациональних та інколи навіть помилкових управлінських рішень, які знижують ефективність міжнародної співпраці.

У проведеному дослідженні для побудови економіко-математичної моделі були використані дані Державного комітету Статистики України щодо динаміки обсягів експортно-імпортних операцій та ВВП України за період з 2002 по 2008 рр.

Аналіз та порівняння обчислених коефіцієнтів впливу експортно-імпортних операцій на процеси економічного зростання України підтверджують (причому, кількісно) теорію абсолютних, порівняльних та ін. переваг при здійсненні країнами зовнішньоторговельних операцій в частині вигод, які отримують учасники міжнародних економічних відносин від міжнародного співробітництва при здійсненні експортно-імпортних операцій: навіть, у випадку нульового сальдо зовнішньоторговельного балансу, в Україні є всі передумови для забезпечення економічного зростання в середньому в розмірі 54 коп. від кожної гривні здійснених експортно-імпортних операцій.

За допомогою отриманих результаті вдалося встановити, що більш чутливими до зміни ВВП України є обсяги імпорту. Так, при зміні (прирості або зменшенні) ВВП на 1 грн. відбувається зміна (приріст або зменшення) обсягів експорту на 0,41 грн., а також зміна (зменшення або збільшення) обсягів імпорту на 0,54 грн., що свідчить про досить відчутну та виражену імпортоорієнтованість та імпортозалежність української економіки (що підтверджується, зокрема, даними офіційної статистики про від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу України за останні роки).

За підсумками зовнішньоторговельної діяльності України за 2008 р. загальний позитивний вплив активності експортно-імпортних операцій на економічне зростання відчутно зменшився, причому, в основному за рахунок зростання гальмуючого впливу темпів зростання імпорту, що свідчить про ще більшу переорієнтацію національної економіки вбік імпортування закордонних товарів та послуг, що значно сповільнює економічне зростання, ускладнюючи проведення ефективних заходів, спрямованих на стабілізацію та збалансування економіки України.